

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף נא

למדנו במשנתנו - ולא לאשה בנכסי בעלה (= אין לאשה חזקה בנכסי בעלה, שאם החזיקה בקרקע של בעלה שלוש שנים והוא לא מחה בה, אין לה חזקה שהקרקע שלה):

קושיא: פשיטא: והרי זהו דבר פשוט שאין לה חזקה, שכיון שיש לה מזונות מבעלה כולם יודעים שהיא ירדה לקרקע לצורך אכילת פירות, ולכן בעלה לא מחה בה, ומה המשנה באה להשמיע לנו בזה?

תירוץ: לא צריכא: מדובר שבעלה יחד לה קרקע אחרת עבור מזונותיה, והיחידוש הוא שלמרות זאת בעלה לא מקפיד על כך שהיא אוכלת גם מקרקע אחרת (למרות שהיא אוכלת יותר), ולכן אין לה חזקה.

*

הא ראייה יש: מכך שהמשנה אמרה 'אין לאשה חזקה בנכסי בעלה', ויש לדייק שאמנם חזקה אין לה, אבל אם יש לה שטר מכירה שבעלה מכר לה, הקרקע שלה.

ולכאורה קשה: לימא לגלויי זוזי הוא דבעי: שהבעל יאמר 'היא החביאה את המעות שלי, ורציתי שהיא תחזיר לי אותם, ולכן כאילו מכרתי לה את הקרקע תמורת הכסף, אבל באמת לא התכוונתי למכור לה, אלא רק לקבל את כספי בחזרה'.

שמעת מינה: ומכך שהוא לא יכול לטעון כך, יש להוכיח שהמוכר שדה לאשתו קנתה את השדה, ולקמן נחלקו בזה האמוראים.

דחייה: לא, אימא הא ראייה יש בשטר מתנה: אין להוכיח זאת, אלא יש לדייק מהמשנה שאמנם חזקה אין לה, אבל אם יש לה שטר מתנה מבעלה, הקרקע שלה, לפי שבמתנה לא שייך לומר שהוא נתן לה כדי לגלות היכן החביאה את הכסף.

אמר ליה רב נחמן לרב הונא: לא היית איתנו אתמול בבית המדרש שנמצא בסוף התחום (= הבית מדרשות שלהם היו בסוף תחום שבת כדי שיוכלו להגיע לשם בשבת מכל העיירות שמסביב), שאמרנו שם דברים מעולים.

אמר ליה מאי מילי מעלייתא אמריתו? שאל אותו רב הונא - איזה דברים מעולים אמרתם?

המוכר שדה לאשתו קנתה, ולא אמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי: ענה לו רב נחמן - אמרנו שהמוכר שדה לאשתו קנתה, והבעל לא יכול לומר 'היא החביאה את המעות שלי, ורציתי שהיא תחזיר לי אותם' וכו'.

אמר ליה, פשיטא! דל זוזי מהכא ותיקני בשטרא: אמר לו רב הונא - זהו דבר פשוט! שהרי אם יש כאן שטר מכירה היא קנתה את השדה ע"י השטר לבדו אפילו ללא מעות (וכן אם הוא מכר לה רק כדי לקבל את המעות שלו), שהרי שטר קונה אפילו ללא מעות, לפי שהשטר מכירה לבדו קונה עבורה את השדה כמו שטר מתנה שהוא קונה ללא מעות.

מי לא תנן: וכמו שלמדנו במשנה במס' קידושין - קרקעות נקנים בכסף ובשטר ובחזקה. משמע שאפשר לקנות קרקע בשטר בלבד ללא נתינת מעות. (כלומר ע"י השטר הקרקע נקנתה לקונה וכבר אינם יכולים לחזור בהם. אמנם הקונה חייב למוכר את הכסף, אבל אין נתינת הכסף מעכבת את הקניין של הקרקע).

אמר ליה: אמר רב נחמן לרב הונא - והרי על המשנה הזאת אמר שמואל שהיא עוסקת בשטר מתנה, אבל בשטר מכירה לא קנה עד שיתן לו את המעות.

ולאו מותיב רב המנונא: ענה לו רב הונא - והרי רב המנונא הקשה על שמואל מברייתא שאומרת - איך קונים קרקע בשטר? אם כתב לו על הנייר וכו' 'שדי מכורה לך או שדי קניא נתונה לך', הרי השדה מכורה לו או נתונה לו במתנה. ע"כ הברייתא. משמע ששטר מכירה קונה את הקרקע ללא מעות, וא"כ חוזרת הקושיא מה הם הדברים המעולים שאמרתם והרי זהו דבר פשוט.

הוא מותיב לה והוא מפרק לה: אמר לו רב נחמן - והרי אמרנו שם במס' קידושין שרב המנונא שהקשה על שמואל הוא בעצמו תירץ שהברייתא הנ"ל עוסקת במי שמוכר את שדהו מחמת שהיא רעה, שבמקרה כזה בוודאי הוא גומר בדעתו להקנותה לקונה בשטר מיד, כיון שהוא רוצה להיפטר ממנה, ואת המעות של

הקרקע שהוא חייב לו הוא מחשיב כהלואה שהקונה יחזיר לו בהמשך, אבל שאר קרקעות אינם נקנים בשטר ללא נתינת מעות, וכדברי שמואל הנ"ל. ונמצא שאכן אמרנו 'דברים מעולים', שחידשנו שלמרות שקרקע לא נקנית בשטר ללא מעות, אבל בעל שמכר לאשתו קרקע, קנתה אשתו את הקרקע והוא אינו יכול לומר 'היא החביאה את המעות שלי, ורציתי שהיא תחזיר לי אותם' וכו'.

(רב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן)

ורב אשי אמר: רב אשי בא לתרץ את הקושיא שהקשינו על שמואל מהברייתא הנ"ל (= ששמואל אמר ששטר מכירה לא קונה עד שיתן לו את המעות, ואילו מהברייתא הנ"ל משמע ששטר מכירה קונה את הקרקע ללא מעות).

במתנה בקש ליתנה לו, ולמה כתב לו בלשון מכר כדי ליפות כחו: הברייתא עוסקת במקרה שהוא רוצה לתת את הקרקע במתנה, אלא שהוא כתב לו בשטר לשון מכירה כדי ליפות את כוחו של מקבל המתנה, שאם יערערו עליה יבוא נותן המתנה לפצות אותו כאילו הוא מכרה לו כדי שלא תהיה לו תרעומת עליו.

וכך כוונת הברייתא - מי שכתב לחבירו 'שדי מכורה לך' וגם 'שדי נתונה לך', הרי השדה מכורה לו לעניין שזה שנתנה לו קיבל על עצמו אחריות עליה שאם יערערו עליה הוא יפצה אותו כדין מוכר, והיא גם נתונה לו במתנה לעניין שאין בה את 'דין בר מצרא', דהיינו שאם הוא רק מכר לו את השדה יכול שכינו של המוכר לבוא ולקחת לקונה את השדה, כיון שהיא סמוכה לשדה שלו, והוא קודם בקניית השדה על פני מישהו אחר, וזה נקרא 'דין בר מצרא', אבל כשהוא נותן לו אותה במתנה אין כאן את דין 'בר מצרא', ושכינו של הנותן לא יכול לקחת לו את השדה, נמצא שהוא הרוויח גם מצד שהוא קונה וגם מצד שהוא מקבל אותה במתנה.

קושיא: מיתיבי: למדנו בברייתא - מי שלווה מעבדו וכתב לו שטר ושיעבד לו את נכסיו עבור החוב, ואח"כ שיחררו, או שלווה מאשתו ואח"כ גירשה, אן העבד והאשה יכולים לתבוע ממנו את החוב. ע"כ הברייתא.

מאי טעמא: ולכאורה הטעם הוא משום שהוא יכול לומר שהוא מכר להם משום שהם החביאו את המעות שלו, והוא רצה שהם יחזירו לו אותם, אבל באמת הוא לא התכוון למכור להם. וא"כ קשה על רב נחמן שאמר לעיל שלא אומרים כך לגבי המוכר שדה לאשתו.

תירוץ: שאני התם: שם בכרייתא הטעם הוא משום שהלווה נחשב כ'עבד' של המלווה, שנאמר "וְעָבַד לְוָה לְאִישׁ מִלְוֵהוּ", וברור לנו שאין האדון מוכן להיות כעבד של עבדו ואין הבעל מוכן להיות כעבד של אשתו, ולכן הוא עשה זאת משום שהם החביאו את המעות שלו, אבל לגבי בעל שמכר לאשתו הרי הוא אינו נעשה לה עבד במכירת הקרקע, ולכן הוא באמת התכוון למכור לה.

שלח רב הונא בר אבין: לתלמידי בית המדרש. המוכר שדה לאשתו היא קנתה את השדה, ובעלה אוכל את הפירות כדין 'נכסי מלוג'. והיינו שזה כמו שאביה של האשה מת והיא ירשה את השדה שלו, שבעלה אוכל את הפירות, כך גם כאן היא קבלה שדה ובעלה אוכל את פירותיה.

אמנם רבי אבא ורבי אבהו וכל גדולי הדור אמרו שהבעל לא אוכל את הפירות, כי הוא לא התכוון באמת למכור לה את השדה אלא לתת לה אותה במתנה. והסיבה שהוא כתב לה שטר מכירה, כדי ליפות את כוחה. כלומר שאם יבוא בעל חוב של הבעל ויגבה את חובו מהשדה הזו, יתחייב הבעל לשלם לאשה את דמי השדה.

קושיא: מיתיבי לזה מן העבד: למדנו בכרייתא - מי שלוה כסף מעבדו וכתב לו שטר ושיעבד לו את נכסיו עבור החוב, ואח"כ שיחררו. או שלוה מאשתו ואח"כ גירשה. אין העבד והאשה יכולים לתבוע ממנו את החוב. עד כאן הברייתא.

מאי טעמא: ולכאורה טעם הדבר משום שהוא יכול לומר שהוא מכר להם את השדה רק משום שהם החביאו את המעות שלו, והוא רצה שהם יחזירו לו אותם, ולכן הוא התנהג איתם בתחכום כאילו הוא מוכר להם את השדה, אבל באמת הוא לא התכוון למכור להם. וא"כ קשה על רב הונא בר אבין שאמר שהמוכר שדה לאשתו זו מכירה אמיתית והיא קנתה את השדה.

תירוץ: שאני התם: שם בכרייתא הטעם הוא משום שהלווה נחשב כ'עבד' של המלווה, שנאמר "וְעָבַד לְוָה לְאִישׁ מִלְוֵהוּ", וברור לנו שאין האדון מוכן להיות כעבד של עבדו ואין הבעל מוכן להיות כעבד של אשתו, ולכן הוא עשה זאת רק משום שהם החביאו את המעות שלו. אבל לגבי בעל שמכר לאשתו, הרי הוא אינו נעשה לה עבד במכירת הקרקע, ולכן הוא באמת התכוון למכור לה את השדה.

אמר רב המוכר שדה לאשתו וכו': במתנה - לכו"ע הבעל לא אוכל פירות. ובמכירה - מחלוקת רב ורבי אלעזר. לדעת רב הבעל אוכל פירות, לדעת רבי אלעזר הבעל לא אוכל פירות.

עבד רב חסדא עובדא כרבי אלעזר וכו': רב חסדא נהג למעשה כרבי אלעזר. אמרו לו רבי עוקבא ורבי נחמיה נכדיו של רב (בני ביתו של רב) לרב חסדא 'מדוע אדוני עוזב את הגדולים ונוהג כמו הקטנים'? כלומר הרי רב גדול מרבי אלעזר, כי רב היה חבירו של רבי יוחנן, ואילו רבי אלעזר הוא תלמידו של רבי יוחנן!

אמר להם ואנא נמי כרברבי עבדי, דכי אתא רבין אמר ר' יוחנן וכו': אמר להם רב חסדא גם אני נהגתי כמו הגדולים כי רבי יוחנן שהיה חבירו של רב אמר שהבעל לא אוכל פירות בין במכירה ובין במתנה.

אמר רבא הלכתא: שהמוכר שדה לאשתו לא קנתה, אבל הבעל אוכל את הפירות.

קושיא: תרתי: וכי רבא אמר שני דברים סותרים? הרי אם האשה לא קנתה את השדה, זאת אומרת שהבעל מכר לה רק כדי לגלות את הכסף שהיא החביאה. ומאיך אם הוא אוכל פירות, זאת אומרת שהוא מכר לה את השדה באמת!

תירוץ: לא קשיא כאן במעות טמונין כאן במעות שאין טמונין: רבא אמר באמת שני דברים. בתחילה דיבר רבא על אישה ששילמה על השדה בכסף שלא היה ידוע לבעלה, על כך אמר רבא 'המוכר שדה לאשתו לא קנתה' כי הבעל עשה זאת רק כדי לגלות את הכסף המוטמן אצלה. אבל רבא ממשיך ואומר שאם היא שילמה בכסף שיודע לבעלה היא קנתה, כי אין סיבה לומר שהבעל מכר לה כדי לגלות את הכסף, ועל כך אמר רבא 'הבעל אוכל פירות'.

והתירוץ מתבסס על דברי רב יהודה שאמר - מעות טמונין וכו'.

*

ת"ר אין מקבלין פקדונות: אם אשה באה להפקיד כסף, לא מקבלים אותו ממנה, מחשש שמא היא גנבה אותו מבעלה. וכן לא מקבלים פקדון מעבד, מחשש שמא גנב אותו מאדונו. וכן לא מילדים, מחשש שמא גנבו אותו מבעל הבית שהם גרים שם. ואסור לסייע לעוברי עבירה, כי אם לא יקבל מהם את הפקדון הם יחזירו את הכסף בחזרה.

קבל מן האשה: אבל אם הוא כבר קיבל פיקדון מהאשה, יחזיר את הפקדון לאשה. כי אנו לא מחזיקים בודאות שהיא גנבה אותם. ואם מתה האשה, יחזיר לבעלה כי הבעל יורש את אשתו.

ואם קיבל פקדון מן העבד, יחזיר אותו לעבד. אבל אם מת העבד יחזיר לאדונו כי כל מה שקנה עבד קנה רבו.

ואם קיבל פקדון מן הקטן, לא יחזיר לו אותו כי הוא לא יודע לשמור על הכסף. אלא יעשה מהכסף 'סגולה' כלומר אוצר (להלן יתבאר מהו אוצר), עד שיגדל הילד ואז יחזיר לו אותו. ואם מת הילד יחזיר את הכסף ליורשיו.